

VÕ TƯỚNG THANH HÓA TRONG LỊCH SỬ DÂN TỘC

TRƯỜNG SĨ HÙNG

Cách đây hơn mười năm, nhà xuất bản Thanh Hóa đã xuất bản cuốn sách *Danh sĩ Thanh Hóa và việc học thời x-a* (1995) với công sức đóng góp của bốn tác giả: Trần Văn Thịnh, Trịnh Mạnh, Lê Bá Chúc, Nguyễn Thế Long. Chuyên khảo này đã gây được ấn tượng sâu sắc trong giới nghiên cứu lịch sử văn hóa truyền thống Việt Nam bởi lẽ lúc đó, việc dừng lại tìm hiểu chế độ học hành và thi cử thời xưa đang được nhiều người quan tâm nhìn lại. Chưa đầy hai năm sau, nhà sách phạm Trần Văn Thịnh bước sang tuổi 60, công trình của riêng anh “*Võ tướng Thanh Hóa trong lịch sử dân tộc*” (1997) đã ra mắt bạn đọc và được đón đọc nồng nhiệt. Đến năm 2005, cuốn sách được tái bản với nhiều sửa chữa, bổ sung.

Trong lời đề tựa cuốn sách, Đại tướng Võ Nguyên Giáp, nhà chính trị, quân sự lớn của Việt Nam đương đại, có viết: “*Trong lịch sử lâu đời của dân tộc, Thanh Hóa luôn là một địa bàn chiến lược quan trọng, nơi đã sinh ra nhiều anh hùng tuấn kiệt, danh nho, võ tướng*”. Trong đó, ông cũng đã chỉ ra nội dung và giá trị cao của cuốn sách mà người chủ trì nghiên cứu sưu tập đã làm được phần nhiều bằng khảo sát tài liệu.

Phần thứ nhất của sách *Võ tướng Thanh Hóa trong lịch sử dân tộc* là *Truyền thống võ tướng Thanh và những người đỗ võ khoa*. Trong khoảng hơn 50 trang, Trần Văn Thịnh chia vấn đề thành ba mục lớn: (1) *Truyền thống võ tướng Thanh*; (2) *Danh sĩ*

thi võ qua các triều đại và các vị tạo sĩ thời Lê; (3) Xếp đặt quan chức và chế độ bổng lộc của các võ quan. Chắc rằng, vì tự đặt ra cho mình một nguyên tắc nghiêm ngặt: đây là cuốn sách chuyên khảo về võ tướng Thanh Hóa, nên anh tỏ ra băn khoăn trong cách xếp đặt chương mục. Nếu mục (1) đặt ở vị trí mục (3) thì người đọc theo dõi vấn đề mạch lạc hơn, bởi vì tên sách đã có định ngữ “*trong lịch sử dân tộc*”. Nếu có dịp tái bản, theo tôi phân thứ nhất cần phải sắp xếp lại, viết bổ sung phần lịch sử đào tạo, bồi dưỡng võ sinh Việt Nam vì đây chính là cái nền làm nổi bật sự đóng góp của võ tướng Thanh Hóa.

Công lớn nhất của tác giả là anh đã nêu ra câu chuyện võ tướng Thanh Hóa và sưu tập khá dày dặn tài liệu, khâu nối liên thông giữa quá khứ với hiện tại, làm nổi bật bức tranh truyền thống võ tướng Việt Nam, được thu nhỏ lại ở địa bàn Thanh Hóa. Nếu tất cả các tỉnh thành trong cả nước, mỗi nơi đều có được một công trình tương tự thì toàn bộ mảng tài liệu quý giá về võ nghệ Việt Nam sẽ được bảo lưu.

Phần thứ hai, *Võ tướng Thanh Hóa qua các thời kỳ lịch sử* (từ trang 93 đến 418), có thể coi là phần cơ bản nhất của cả cuốn sách. Nội dung cụ thể của 9 mục, thực chất là 9 giai đoạn lịch sử kế tiếp nhau theo các triều đại từ thời Hai Bà Trưng đến thời đại Hồ Chí Minh, bao gồm 172 danh tướng, được kê khai lý lịch và thành tích rõ ràng. Song, cách viết của Trần

(*) Tác giả: Trần Văn Thịnh: (1997). Nxb. Khoa học Xã hội. H. Tái bản 2005, 976 trang.

Văn Thịnh thể hiện “tay nghề” khá điêu luyện, tuyệt nhiên không phải là lối văn hành chính, chỉ kê khai sự việc. Chẳng hạn, phần viết về nhân vật Hoàng Thiều Hoa, một nữ tǔống chống quân xâm lǔc nhà Hán vào đầu thế kỷ II trǔớc Công nguyên, có đoạn: “Có ngǔời cứ tǔống bà Triệu là nữ tǔống đầu tiên của xứ Thanh. Sự thực không phải nhϖ vậy. Trǔớc Bà Triệu hơn hai trăm năm, xứ Thanh đã có một nữ tǔống nổi tiếng. Đó là Bà Hoàng Thiều Hoa, một nữ tǔống thời Hai Bà Trǔng. Sách xϖa không ghi rõ năm sinh năm mất, chỉ ghi quê ở ϖi Châu. Thần phǎ ghi bà Thiều Hoa mất ngày 12 tháng Giêng, không ghi năm”. Có thể thấy, câu văn của anh chắc, gọn và thuyết phục ngǔời đọc mà vẫn bộc lộ đǔợc ngữ điệu.

Thành ngữ Việt Nam có câu “văn võ song toàn” là để chỉ những ngǔời thực sự tài năng ở cả hai lĩnh vực nhϖ Lý Thǔờng Kiệt, Trần Quốc Tuấn, Võ Nguyên Giáp... Song, điều kiện gắn liền với sự tôn vinh là những tài năng này phải đǔợc cống hiến cho sự nghiệp đấu tranh giải phóng dân tộc, bảo vệ nền độc lập dân tộc và xây dựng cuộc sống hòa bình, hạnh phúc cho nhân dân. Có thấy đǔợc điều này thì mới thấy thao tác khoa học của Trần Văn Thịnh khi chia hai vấn đề văn và võ thành hai chuyên khảo (Danh sĩ Thanh Hóa và Võ tǔống Thanh Hóa) đã tạo tiền đề cho những ghi nhận chuẩn xác, có giá trị thiết thực với công cuộc đổi mới, với việc không ngừng phát huy truyền thống văn hóa dân tộc. Nền văn hóa tiên tiến, đậm đà bản sắc dân tộc hiện thời và mãi mãi không thể thiếu hai mảng đề tài trên.

Võ tǔống Thanh Hóa có chiến công hiển hách trong lịch sử, khi sử sách chϖa kịp ghi chép thì truyền thuyết, giai thoại văn học dân gian sẽ thêu dệt, hϖ cấu. Chính vì thế, những giá trị tinh thần cần phải đǔợc khẳng định và khắc sâu hơn. Đào Ngọc Sâm, một võ tǔống đã từng giúp Đinh Bộ Lĩnh dẹp loạn 12 sứ quân và giúp Lê Hoàn đánh Tống, là một ví dụ. Nguyên

quán của ông ở làng Tùng Sơn, phủ Hà Trung hầu nhϖ rất mờ nhạt, nhϖng tên tuổi ông lại trở thành một danh thần võ tǔống ở làng Cao Duệ, nay thuộc huyện Gia Lộc, tỉnh Hải Dϖng. Những tϖ liệu Hán Nôm mà Trần Văn Thịnh sϖu tập đǔợc đã góp phần làm rõ hơn một số nét về gia thế và sự nghiệp của võ tǔống này.

Tác giả cũng đã truy tìm đủ diện các dạng tϖ liệu nhϖ tìm gia phǎ, thần tích, văn bia, truyền thuyết về nhiều võ tǔống khác, mà những dấu tích về họ còn lϖu truyền ở quê hϖng quá ít, để bổ sung cho hoàn chỉnh tập tϖ liệu. Đó là cách làm có hiệu quả nhất của phϖng pháp nghiên cứu liên ngành, cho dù không phải là mới.

Phần viết về 51 vị tǔống thời chống Pháp và chống Mỹ chiếm hơn 1/4 số trang của phần hai. Việc này thuận lợi hơn về tϖ liệu so với các võ tǔống thời trung đại nhϖng đϖng nhϖ tác giả cũng phải bỏ khá nhiều công để chọn lọc từng sự kiện.

Phần thứ ba là *Những mǎu chuyện hay và di tích về các võ t-ống*. Khác với lối văn theo thể tài tin ngắn của phần thứ hai, tác giả trở lại với văn phong bút ký lịch sử giống nhϖ cách viết ở phần một, nhiều tϖ liệu quý đǔợc ghi lại thành văn bản.

Tóm lại, bằng các nguồn tϖ liệu cũ và mới, bằng cách đặt vấn đề chuẩn xác, Trần Văn Thịnh đã có đóng góp mới trong công tác nghiên cứu, sϖu tầm về truyền thống lịch sử vùng đất và con ngǔời xứ Thanh. Hy vọng rằng, trong những năm tới, với sự ham mê nỗ lực vốn có, anh sẽ có nhiều công trình khảo cứu, sϖu tầm có giá trị hơn. Riêng *Võ t-ống Thanh Hóa trong lịch sử dân tộc*, chỉ cần đầu tϖ thêm thời gian viết kỹ hơn về các tǔống lĩnh Thanh Hóa thời cận hiện đại, chuyển tất cả các tác phẩm nguyên vẹn của các danh nho, võ sĩ về mục (2) của phần thứ ba là cuốn sách tϖng đối hoàn chỉnh, có thể tái bản nhiều lần.